

ОЗБРОСННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПОВСТАНЦІВ ЗА КОРДОНОМ

Крістофер Дж. Фінлі

Рішення Володимира Путіна розпочати повномасштабне вторгнення в Україну, суверенну, демократичну державу, ставить перед західними демократіями гостру моральну та стратегічну проблему. Один із способів її вирішення – озброїти народний опір проти можливої російської окупації. Той факт, що так багато українців висловили підтримку повстанцям, означає, що це, ймовірно, виправдано. Але це ймовірність, яка веде нас прямо до кордонів «справедливої війни», яку використовують багато філософів, щоб зрозуміти етику сили. Якби все було простіше, правильний крок міг би здаватися очевидним: демократії повинні захищати суверенні права України та демократичні права її громадян, надсилаючи власні військові сили для допомоги в національній обороні. Це було б правильно як заради України та її народу, так і заради інших держав у регіоні, які бояться того, що осміливий агресор, який не чинить опору, може зробити далі.

Але рідко все буває просто, і цей випадок не виняток. Будь-яка держава, яка об'єднує зусилля в союзі з Україною, тим самим опиниться у стані війни з Росією. Європейські держави справедливо побоюються, що це призведе до війни на їхній території. І всі держави повинні враховувати надзвичайну небезпеку ескалації конфлікту з державою, яка вже виявила готовність розглянути можливість використання ядерної зброї.

Напруга між моральним обов'язком захищати жертв агресії та обов'язком уникати неконтрольованої ескалації змусила деяких політиків США розглянути можливий проміжний шлях: замість того, щоб відправити солдатів в Україну, щоб перешкодити планам вторгнення Росії, було б краще підготуватися на випадок, коли регулярні війська України можуть бути розгромлені, а потім протистояти російській окупації, озброюючи українських партизанів.

Філософи часто обговорювали питання про те, чи можна виправдати допомогу повстанцям за кордоном. Ймовірно, найвпливовішим аргументом є захист невтручання Майкла Волцера, який спирається на есе Дж. С. Мілля «Кілька слів про невтручання» 1859 року: це спотворило б історичний процес політичної боротьби іноземної держави, порушивши право її народу на самовизначення.

Звичайно, українське повстання не було б чисто внутрішньою боротьбою: це була б національно-визвольна війна проти іноземного окупанта. Знову ж таки, Росія може встановити маріонетковий режим на чолі з поступливими українцями. Але, незважаючи на це, Мілля і Волцер стверджують, що допомога іноземним повстанцям може бути допустимою у випадках, коли інша держава вже втрутилася в процес національного самовизначення. Отже, у таких випадках, як Україна, навіть твердження Мілля-Волцера схвалює «контрвтручання», якщо воно може повернути людям можливість визначати свою власну політичну долю. Вона зробила б це, протистоячи іноземним силам, які Росія вторгла в українську політику.

Останні публічні дебати мають тенденцію розглядати питання озброєння українських повстанців з точки зору інтересів інших, а не прав українців, які захищають свою незалежність. Колишній міністр оборони України Андрій

Загороднюк виступає за озброєння опору як засіб змусити Росію витратити всі сили, тим самим зменшуючи ймовірність того, що Путін продовжить намагання відновити російську сферу впливу на Східну та Центральну Європу. Збільшення витрат може стримати «додаткові акти російської агресії з Балтики на Балкани». З іншого боку дискусії, Тед Гален Карпентер стверджує, що США не повинні озброювати повстанців, оскільки «допомога ЗСУ калічити та вбивати російських солдатів цілком може створити непоправний розрив між Росією та Заходом».

Ці аргументи відволікають увагу від моральних проблем, які спонукають більшість філософів до сперечань на хвилі Мілліанського рахунку Уолцера. Будь-який аналіз етики допомоги групам опору, безперечно, має починатися з прав та інтересів самих українців. Інтереси громадян інших держав, які потенційно опинилися під загрозою з боку Путіна, також є частиною ширшої моральної картини. Але вони не мали б жодних претензій ні до самих повстанців, ні до держав, які їм допомагали, якби не головний факт, що українці мають право чинити опір силам, які намагаються позбавити їхньої політичної свободи.

Знову ж таки, нам теж не варто поспішати з висновками. Хоча заяви українців можуть підтримувати принципове виправдання допомоги силам опору, можна також уявити, що вони вказують у протилежному напрямку. Як зазначає Карпентер, успішне втручання, яке зараз планує президент Байден, виглядає повномасштабною громадянською війною. І навряд чи потрібно звертатися до Томаса Гоббса, щоб нагадати, чому стороннім людям не варто поспішати, щоб побажати цього українцям — просто подумайте про останні одинадцять років у Сирії.

Тож, схоже, українські громадяни постали перед жахливою дилемою: обрати капітуляцію перед російським пануванням чи важкий шлях війни? Їхні інтереси в даному випадку об'єктивно суперечать, тому покликання лише на право на опір не дає однозначної орієнтації. У такому випадку ті, хто розглядає інтервенцію, повинні запитати: що віддадуть перевагу українцям? Вони повинні поважати право українців на вибір: підтримувати б опір і вітати подарунок додаткової зброї із Заходу чи ні?

У той час як деякі філософи стверджують, що для того, щоб збройний опір був морально легітимним, зазвичай потрібна широка підтримка народу, Аллен Б'юкенен ставить під сумнів, наскільки реалістично очікувати, що лідери повстання проти жорстоко репресивних режимів задовольнять цю умову. Інтервентам не слід очікувати занадто багато. Але Україна – незвичайний випадок. Вона не тільки вже має легітимне керівництво завдяки своїм демократичним інституціям, але також є дані опитування, які вказують на підтримку опору. Трохи більше 50% заявили, що будуть чинити опір, причому кожен п'ятий респондент заявив, що готовий буде взяти участь у громадянському опорі, а кожен третій – що візьме в руки зброю. Чимало повідомлень і зображень громадян, які вимагають зброї та навчаються від уряду.

Цікаве питання, чи достатньо такого рівня підтримки, щоб виправдати ризик повстання. Але, як нещодавно стверджував Джонатан Паррі, це може бути: користі від захисту трохи більше 50% українців може бути достатньо, щоб виправдати ризику та витрати опору. Ще одне занепокоєння, як наполягає Карпентер, полягає в тому, що США історично підтримували групи, які були гіршими за нібито репресивні режими, для боротьби з якими вони фінансувалися. Він підкреслює

небезпеку того, що підтримка може посилити батальон «Азов», ультраправого підрозділу Національної гвардії України.

Якщо вони підтримують сили опору, то, безумовно, слід бути обережними з тим, яким елементам вони допомагають. Це тим важливіше, що фракції, які отримують найбільшу військову вигоду від такої допомоги, ймовірно, також посилять свій політичний вплив. Такі аналітики громадянської війни, як Статіс Калівас показали, як політична прихильність часто слідує за військовими успіхами. Це свідчить про те, що будь-яка військова сила, яку сторонні вводять в Україну, швидше за все, залишить відбиток на політичному стані країни. І це скорочує обидві сторони. Підтримка демократів може бути політично вигідною. Нездатність допомогти їм залишить поле відкритим для інших політичних впливів. Нинішнє російське керівництво має гостре уявлення про те, як змінити політичну карту іноземної держави так, як це найкраще відповідає їхнім інтересам, як це було продемонстровано в Сирії та інших країнах. І вторгнення в Україну показує, що вона має ще менше сумнівів щодо цього, ніж уявляли спостерігачі.

Отже, пропозиція зброї українським повстанцям, безсумнівно, становить ризик, але й невтручання теж. Якщо надходить додаткова допомога, то вона має надійти швидше, ніж пізно, поки демократичні політичні сили в Україні залишаються сильними.